

Til lovforslag nr. L 218. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 24. maj 1996

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om friskoler m.v., lov om gymnasiet m.v. og lov om kursus til højere forberedelseksamen og om studieforberevende enkeltfagsundervisning for voksne m.v.

(Tilskudsbestemmelser m.v.)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisningsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Udvalget har desuden stillet spørgsmål til erhvervsministeren, som denne vil besvare skriftligt inden lovforslagets 2. behandling.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Dansk Friskoleforening,
Foreningen af Registrerede Revisorer,
Foreningen af Private Gymnasier,
Foreningen af Statsautoriserede Revisorer,
Frie Grundskolers Fællesråd,
Friskolen i Tvind,
Hellebæk Friskole og
Sønderjyllands Internationale Skole.

Der er af undervisningsministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et flertal (Socialdemokratiets, Venstres, Det Konservative Folkepartis, Det Radikale Venstres, Fremskridtspartiets, Centrum-Demokra-

ternes og Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget) udtaler:

Begrundelsen for de foreslåede ændringer er at imødekomme friskoleverdenens ønske om fortsat at have mulighed for at etablere nye skoler.

Ved at fjerne 2-års-fristen for oprettelse af nye frie skoler imødekommes de skoler under oprettelse, der ville være kommet i klemme ved denne frist. Til gengæld skærpes godkendelsesbetingelserne for alle frie kostskoler, herunder også frie grundskoler med kostafdeling, idet det indføres som en godkendelsesbetingelse, at skolerne skal eje en væsentlig del af deres bygninger. Dette vil for fremtidige skoler styrke selvejaspektet. For de direkte i lovforslaget nævnte skoler indebærer det, at de ikke fremover kan modtage statstilskud, men der er intet til hinder for, at der på samme lokalitet fra 1. august 1997 kan søges om godkendelse af en ny skole på et styrket selvejende grundlag, herunder

- med bygninger, som i det væsentligste ejes af skolen,
- med en ministerielt fastsat samlet bygningsudgift pr. elev,
- med en bestyrelse sammensat af personer, der kun kan være medlem af én bestyrelse inden for hver skoleform.

Samme krav vil blive stillet til skoler, der søger godkendelse som uddannelsesansvarlig i henhold til lov om den fri ungdomsuddannelse.

Om elevernes stilling ved stop for tilskud udtaler flertallet, at begrundelsen for ændringerne er, at man ved valg af en privat skole ikke har nogen statsligt garanteret sikkerhed for, at skolen ikke stopper sin virksomhed.

Der lukker hvert år et mindre antal frie grundskoler, typisk fordi elevgrundlaget og dermed økonomien nødvendiggør det. Når det sker ved et skoleårs afslutning – hvad det typisk gør – volder et skoleskift næppe større problemer.

Ophold på efterskoler er typisk af et skoleårs varighed. Kurser på husholdnings- og håndarbejdsskoler er typisk af kortere varighed, men enkelte skoler har også kurser af op til et skoleårs varighed, nogle få med folkeskolens afsluttende prøver. Skoleskift i forbindelse med skoleårets afslutning anses ikke i denne sammenhæng for et problem. Mange elever vil slet ikke være interesserede i en ny skoleplads, men ønsker at komme videre i uddannelsessystemet.

Det store antal udenlandske elever på Tvindskolerne er et anliggende for de respektive hjemlande.

Der er mange andre kostskoler, der vil gøre en stor indsats for at skabe plads til elever, som muligvis må flytte fra en Tvindskole.

På efterskolerne er der ca. 300 ledige pladser på forskellige skoler. Til august starter fire nye efterskoler. Hvad angår husholdnings- og håndarbejdsskolerne, har stort set alle ledige pladser.

Mange elever vil videre i en ungdomsuddannelse, som i mange tilfælde kan kombineres med brobygningsforløb, hvis eleverne ønsker det eller har behov for det. Den fri ungdomsuddannelse, hf-kurser og produktionsskoler er ligeledes velegnede uddannelsessteder. Den enkelte unge kan få nærmere individuel rådgivning om uddannelsesmulighederne hos ungdomsvejledningen i sin hjemkommune.

Det er drøftet med Kommunernes Landsforening, hvad der skal ske med de elever, som kommunerne har betalt skoleopholdet for, især på de frie grundskoler. For disse elever skal der nok findes en løsning.

For elever i den undervisningspligtige alder følger det af folkeskoleloven, at folkeskolen er forpligtet til at modtage eleverne, herunder at tilbyde dem folkeskolens afsluttende prøver, hvis de af en eller anden grund forhindres i at gå på en privat skole.

Det er ikke muligt og heller ikke ønskeligt, at det ved lov pålægges de frie skoler at optage bestemte elever. Det bryder afgørende både med lovgrundlaget og med de grundlæggende principper, der ligger til grund for lovgivningen om de frie skoler. Det er grundlæggende op til forældrene og skolernes bestyrelser at afgøre, hvem der skal gå på de frie skoler.

Et mindretal (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) finder, at lovforslaget i virkeligheden burde være overflødig. Den frihed og det ansvar, som den danske friskole- og højskolelovgivning bygger på, lever stort set alle skoler da også op til.

Men der har som bekendt været undtagelser, hvor der er sket misbrug af den meget frie lovgivning, så det er nødvendigt med præciseringer og stramninger.

Derfor kan Socialistisk Folkeparti også støtte de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Det er naturligvis ikke uden en vis bekymring, at Socialistisk Folkeparti ser sig nødsaget til at støtte gennemførelsen af de foreslåede præciseringer som nødvendige, og Socialistisk Folkeparti mener ikke, at disse stramninger på nogen måde begrænser de frie skolars frihed med hensyn til skoleform, pædagogik m.v. En frihed som Socialistisk Folkeparti lægger umådelig megen vægt på.

Et andet mindretal (Enhedslistens medlem af udvalget) har i betænkningen over L 268 - Forslag til lov om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, lov om friskoler og private grundskoler m.v., lov om gymnasiet m.v. og lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v. (Godkendelse, tilskud og bestemmelser om visse skoler) - redegjort for sine overvejelser i forbindelse med hele lovkomplekset. Enhedslisten finder, at lovforslagene L 218 og L 219 - Forslag til lov om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler

(Habilitetskrav, anbringelse af likvide midler, elevbetaling, bygningstilskud, elevstøtte, refusion m.v.) - med de stillede ændringsforslag er det rigtige middel til løsningen af de problemer, der er blevet rejst.

Ændringsforslag

Af undervisningsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til titlen

1) I titlen ændres »lov om friskoler m.v.« til: »lov om friskoler og private grundskoler m.v.«.

Til § 1

2) I det under nr. 2 foreslåede § 5, stk. 4, ændres »udpeges til« til: »være«, og efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

»4) Medlemmer af bestyrelsen i andre frie grundskoler.«

3) Det under nr. 10 foreslåede § 18, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler, herunder i særlige tilfælde bestemme, at huslejeaftaler skal indgås på andre vilkår end dem, der er nævnt i stk. 2.«

4) I nr. 10 indsættes efter det foreslåede § 18, stk. 3, som nyt stykke:

»Stk. 4. For skoler, der starter efter 1996, kan undervisningsministeren fastsætte nærmere regler om den maksimale udgift til bygninger og arealer, herunder bestemme, hvilke udgiftsarter der er omfattet heraf.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 5.

5) I det under nr. 12 foreslåede § 20 a, stk. 1, ændres »skolens formål« til: »skolen«.

6) Nr. 14 udgår.

7) Efter nr. 15 indsættes som nyt nummer: »01. I § 24 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. I forbindelse med indsendelse af årsregnskabet til Undervisningsministeriet skal bestyrelsesmedlemmerne afgive en erklæ-

ring på tro og love om, at de opfylder betingelserne for at være medlem af bestyrelsen, jf. § 5, stk. 4 og 5.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.«

8) I nr. 16 indsættes efter »I § 24, stk. 2, 1. pkt.,«: », der bliver stk. 3, 1. pkt.,«.

Til § 2

9) I det under nr. 1 foreslåede § 10 a, stk. 1, ændres »udpeges til« til: »være«, og efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

»4) Medlemmer af bestyrelsen i andre private gymnasier.«

10) Det under nr. 4 foreslåede § 18 h, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler, herunder i særlige tilfælde bestemme, at huslejeaftaler skal indgås på andre vilkår end dem, der er nævnt i stk. 2.«

11) I nr. 4 indsættes efter det foreslåede § 18 h, stk. 3, som nyt stykke:

»Stk. 4. For skoler, der starter efter 1996, kan undervisningsministeren fastsætte nærmere regler om den maksimale udgift til bygninger og arealer, herunder bestemme, hvilke udgiftsarter der er omfattet heraf.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 5 og 6.

12) I det under nr. 5 foreslåede § 18 kk, stk. 1, ændres »skolens formål« til: »skolen«.

13) Nr. 7 udgår.

14) Efter nr. 8 indsættes som nyt nummer: »01. I § 18 n indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. I forbindelse med indsendelse af årsregnskabet til Undervisningsministeriet skal bestyrelsesmedlemmerne afgive en erklæring på tro og love om, at de opfylder betingelserne for at være medlem af bestyrelsen, jf. § 10 a.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.«

Til § 3

15) I det under nr. 1 foreslåede § 24, stk. 2,

ændres »udpeges til« til: »være«, og efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

»4) Medlemmer af bestyrelsen for andre private kurser.«

16) Det under nr. 4 foreslåede § 30 i, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler, herunder i særlige tilfælde bestemme, at huslejeaftaler skal indgås på andre vilkår end dem, der er nævnt i stk. 2.«

17) I nr. 4 indsættes efter det foreslåede § 30 i, stk. 3, som nyt stykke:

»Stk. 4. For kurser, der starter efter 1996, kan undervisningsministeren fastsætte nærmere regler om den maksimale udgift til bygninger og arealer, herunder bestemme, hvilke udgiftsarter der er omfattet heraf.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 5 og 6.«

18) I det under nr. 5 foreslåede § 30 ll, stk. 1, ændres »kursets formål« til: »kurset«.

19) Nr. 7 udgår.

20) Efter nr. 8 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 30 o indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. I forbindelse med indsendelse af årsregnskabet til Undervisningsministeriet skal bestyrelsesmedlemmerne afgive en erklæring på tro og love om, at de opfylder betingelserne for at være medlem af bestyrelsen, jf. § 24, stk. 2 og 3.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget er en teknisk rettelse.

Til nr. 2, 9 og 15

Ændringsforslagene indebærer, at de nærmere angivne personer ikke kan være medlem af en skoles bestyrelse, uafhængigt af om de er valgt eller udpeget hertil. Endvidere indebærer ændringsforslagene, at en person ikke kan være medlem af to eller flere bestyrelser inden for

samme skoleform på samme tid. De sidstnævnte bestemmelser indsættes for at sikre skolernes selvstændighed og uafhængighed, herunder for at undgå, at der opbygges skolekoncerner.

Til nr. 3, 10 og 16

Udgangspunktet for huslejeaftaler er, at de ikke må indgås på vilkår, der er ringere for skolen end sædvanlige markedsvilkår tilsiger. Der gives undervisningsministeren en hjemmel til at fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler. Der er her bl.a. tænkt på regler, der standardiserer aftaleudformningen, f.eks. fastsætter regler om maksimal opsigelsesfrist, og på regler, der eventuelt i særlige tilfælde fastsætter, at aftalerne ikke må indgås på vilkår, der er ringere for skolen end de vilkår, der er sædvanlige for skoler af den pågældende type og beliggenhed, eller at huslejen skal være omkostningsbestemt. I begge tilfælde vil det altså kunne stilles som krav, at lejeaftalen er mere favorabel for skolen, end de almindelige markedsvilkår tilsiger. Der kan vise sig at være behov for bestemmelsen, når virksomheder, fonde og andre i væsentligt omfang udlejer skolebygninger til private skoler, der modtager tilskud, og der på den måde kan være risiko for, at skolen og udlejer indgår i et økonomisk fællesskab, der ikke er foreneligt med selvejerkonstruktionen for skoleformen.

Til nr. 4, 11 og 17

De foreslåede bestemmelser sikrer, at skolernes økonomi ikke udhules af uforsvarligt høje bygningsudgifter. Følgende udgifter skal altid medregnes: Renter og afdrag af lån samt leje af bygninger og arealer, leasing af nødvendigt inventar, ejendomsskatter og ejendomsforsikring. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, at yderligere udgiftsarter skal medregnes, herunder også renter af andre lån end lån med pant i bygninger.

Til nr. 5, 12 og 18

Det præciseres, at skolernes/kursernes midler skal forvaltes således, at de bliver til størst mulig gavn for skolen/kurset.

Bet. o. lovf. vedr. friskoler m.v.

Til nr. 6, 12 og 19

Lovforslag L 268 om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, lov om friskoler og private grundskoler m.v., lov om gymnasiet m.v. og lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v., gør bestemmelserne overflødige i dette lovforslag.

mer i forbindelse med indsendelsen af årsregnskabet afgiver en erklæring på tro og love over for Undervisningsministeriet om, at de opfylder betingelserne for at være medlem af bestyrelsen. Da revisor ikke kan attestere, at bestyrelsesmedlemmerne opfylder habilitetsbestemmelserne, kan ministeriet vanskeligt sikre sig dette på en anden måde end den foreslåede.

Til nr. 7, 14 og 20

Det er nødvendigt, at bestyrelsens medlem-

Til nr. 8

Ændringsforslaget er en redaktionel konsekvens af ændringsforslag nr. 7.

Anne-Marie Meldgaard (S) nfm. Hans Peter Baadsgaard (S) Poul Erik Dyrhund (S)

Lis Greibe (S) Jens Peter Vernerisen (S) Aage Frandsen (SF) Elsebeth Gerner Nielsen (RV)

Bruno Jerup (EL) Addi Andersen (CD) Anders Mølgaard (V) Hanne Severinsen (V) fmd.

Tom Behnke (FP) Ulla Tørnæs (V) Frank Dahlgard (KF) Lene Espersen (KF)

John Vinther (KF) Kristian Thulesen Dahl (DF)